

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וְשִׁמְתִי פֶדֶת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ"

עַל הַפְּתוּב: "וְשִׁמְתִי פֶדֶת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ", אֹמֵר רַבֵּנוּ בַחֲנִי: "וְשִׁמְתִי פֶדֶת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ... (כִּי) מֵלֶת 'פֶּדֶת' חֶסֶר ו', מִפְּנֵי שְׁגָאוֹלֶת מִצָּרִים (הִיא) גְּאוּלָּה, שְׁאַחֲרֶיהָ (יְהִי) שְׁעֵבֹד. אֲבָל, (ה)גְּאוּלָּה הָעֵתִידָה, אֵין שְׁעֵבֹד אַחֲרֶיהָ, כִּי אִם תִּשְׁוַעַת עוֹלָמִים. וְעַל-כֵּן תִּמָּצָא בְּגְאוּלָּה הָעֵתִידָה פְּדוּת מְלֵא ב-ו'. הוּא שְׁכָתוּב (תְּהִילִים קי"א, ט): 'פְּדוּת שְׁלַח לְעַמּוֹ, צִוָּה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ'."

מִבִּיאֹר דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁל רַבֵּנוּ בַחֲנִי אֲנוּ לְמַדִּים, שְׁפִינֵן שְׁגָאוֹלֶת מִצָּרִים לֹא הִיְתָה גְּאוּלָּת עוֹלָמִים (שְׁהָרִי, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, גְּלִינוּ מֵעַל אֲדַמְתָּנוּ בְּחֶרֶפֶן בֵּית רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי), וְלָכֵן כָּתוּב "פֶּדֶת" בְּכַתִּיב חֶסֶר (=בְּלִי הָאוֹת ו') – לְרִמּוֹז שְׁהַגְּאוּלָּה אֵינָה בְּשִׁלְיָמוֹת. אוּלָּם, עַל הַגְּאוּלָּה הָעֵתִידָה כָּתוּב "פְּדוּת" בְּכַתִּיב מְלֵא (=עַם ו'). שְׁפֵן, תְּהִיָּה זֹאת גְּאוּלָּת עוֹלָמִים, כְּמוֹ שְׁכָתוּב "פְּדוּת שְׁלַח לְעַמּוֹ צִוָּה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ'."

וְצָרִיכִים אֲנוּ לְהִבִּין עִמָּךְ עֲגִין זֶה. שְׁפֵן, מְדוּעַ הָאוֹת ו' חֲשׁוּבָה כָּל-כֶּף לְגְאוּלָּה הָעֵתִידָה?

וַיֵּשׁ לֹמֵר, שֶׁהִנֵּה עַל הַפְּתוּב (וַיִּקְרָא כו', מ"ב), "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב", מִפְּרֵשׁ רִש"י, שְׁכַפְדֵי לְהַבְטִיחַ לְבָנָיו אֶת הַגְּאוּלָּה הָעֵתִידָה, לְקַח יַעֲקֹב אֲבִינוּ אֶת הָאוֹת ו' מֵאַלְיָהוּ הַנְּבִיא כְּעֶרְבוֹן, עַד שִׁיבְשֹׁר אֶת הַגְּאוּלָּה לְיִשְׂרָאֵל. וּכְפִי דְבָרֵי רִש"י (בַּתּוֹסֵפֶת בִּיאֹר): בְּחֻמְשָׁה מְקוֹמוֹת נִכְתָּב יַעֲקֹב מְלֵא, עַם ו', וּבְחֻמְשָׁה מְקוֹמוֹת כָּתוּב אֵלָיְהוּ חֶסֶר, בְּלִי ו' (=אֵלָיְהוּ). וְזֹאת, כְּדִי לְרִמּוֹז לָנוּ, שִׁיעֲקֹב אֲבִינוּ לְקַח עֶרְבוֹן – אֶת הָאוֹת ו' מֵאַלְיָהוּ – עַד שִׁיבּוֹא אֵלָיְהוּ וַיִּבְשֹׁר אֶת גְּאוּלָּת בָּנָיו שֶׁל יַעֲקֹב. (מְבוֹאֵר מִדְּבָרֵי רִש"י הַקְּדוּשׁ, שִׁיעֲקֹב אֲבִינוּ נִטַּל מִשְׁכוֹן/עֶרְבוֹן מֵאַלְיָהוּ – אֶת הָאוֹת ו'. וְלָכֵן נִקְרָא אֵלָיְהוּ בְּחֻמְשָׁה מְקוֹמוֹת בְּשֵׁם "אֵלָיְהוּ", וְאֵילוּ יַעֲקֹב נִקְרָא בְּחֻמְשָׁה מְקוֹמוֹת בְּשֵׁם יַעֲקֹב. כָּל זֹאת, כְּדִי לְהַבְטִיחַ שֶׁאַלְיָהוּ הַנְּבִיא יָבוֹא וַיִּבְשֹׁר לְיִשְׂרָאֵל, לְעֵתִיד לְבוֹא, עַל הַגְּאוּלָּה הַאֲחֵרוֹנָה).

נִקְדִּים עוֹד אֶת דְּבָרֵי הַ"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת", הַאֹמֵר, בְּשֵׁם סֵפֶר הַ"פְּלִיאָה", שֶׁלְעֵתִיד לְבוֹא יוֹצִיא אֵלָיְהוּ הַנְּבִיא אֶת הָאוֹת ו' מִשְׁמוֹ שֶׁל עֶשׂוֹ, וַיִּשְׂאֵר מִעֶשׂוֹ עֵשׂ. וְזֹאת, כְּפִי שְׁרׁוּמֹז הַפְּתוּב (יִשְׁעִיָּה נ', ט'): "הֵן כָּלֶם כְּפִגְדַּי יִבְלוּ, עֵשׂ יֵאֲכָלֶם". וְאוּלָּם, אֶת אוֹתָהּ הָאוֹת ו' שִׁיּוֹצִיא אֵלָיְהוּ מִעֶשׂוֹ הוּא יִמְסוֹר לְיַעֲקֹב אֲבִינוּ, וְשְׁמוֹ יְהִיָּה מְלֵא – "יַעֲקֹב" – כְּמוֹ שְׁכָתוּב (וַיִּקְרָא כו', מ"ב): "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב'."

וְהַבִּיאֹר הוּא, כְּפִי שְׁכָתוּב בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים, שֶׁלְכָל קְלִיפָה (=כַּחַס טוֹמָאָה) חֲזִיבַת לְהִיּוֹת חַיּוֹת (=נִיצוּץ) מִצַּד הַקְּדוּשָׁה, הַמְּחִיָּה אוֹתָהּ (כְּמוֹ שְׁכָתוּב (נְחֻמָּה ט', ו'): "וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת כָּלֶם"). שְׁפֵן, לֹלֵא נִיצוּץ כְּזֶה, אֵין לְקְלִיפָה קִיּוּם, וְהִיא תִתְבַטֵּל מִן הָעוֹלָם. לָכֵן, כְּאֲשֶׁר מְגִיעַ הַזְּמַן שֶׁעוֹלָה בְּרִצּוֹנוֹ יִתְבַרֵךְ לְבַטֵּל אֶת הַקְּלִיפָה, מוֹצִיא הַקַּב"ה אֶת הַנִּיצוּץ הַקְּדוּשׁ שֶׁמְחִיָּה אֶת הַקְּלִיפָה, וְהִיא מִתְבַטֵּלַת בִּיטוּל גְּמוּר כְּעֶפְרָא דְאַרְעָא (=כְּעֶפְרַת הָאֲרִיץ).

וְהִנֵּה, עַל מָה שְׁאֲמָרָה רָחֵב לְמַרְגְּלִים (שְׁהַחֲבִיאָה בְּבִיתָהּ), "וְעֵשִׂיתֶם גַּם אִתֶּם עִם בֵּית אָבִי חֶסֶד וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אַמֶּת", שׁוֹאֵל הַזֹּהַר הַקְּדוּשׁ (וַיְחִי רמ"א): "וּמֵאֵי אוֹת אַמֶּת? דָּא אוֹת ו' (=וּמֵהוּ אוֹת אַמֶּת? זוֹ הָאוֹת ו'). וְכֵן כּוֹתֵב הַזֹּהַר שֶׁם (מְתוּרְגָם): "סִימֵן שֶׁל חַיִּים אֵינוֹ שׁוֹרָה, אֲלֵא בְּאוֹת אַמֶּת. וּמִי הִיא אוֹת אַמֶּת? זוֹ הָאוֹת ו', מִשׁוּם שְׁבָה שׁוֹרָה (=יֵשׁ) חַיִּים'."

וּמֵעַתָּה מְבוֹאֵר מְדוּעַ לְעֵתִיד לְבוֹא יוֹצִיא אֵלָיְהוּ אֶת הָאוֹת ו' מִקְלִיפַת עֶשׂוֹ. שְׁפֵן, הָאוֹת ו' הִיא הַנִּיצוּץ הַקְּדוּשׁ הַנּוֹתֵן חַיּוֹת לְקְלִיפַת עֶשׂוֹ. וְלָכֵן, כְּאֲשֶׁר יְגִיעַ הַזְּמַן שֶׁתִּתְבַטֵּל קְלִיפַת עֶשׂוֹ, בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ, יָבוֹא אֵלָיְהוּ הַנְּבִיא וַיּוֹצִיא אֶת הָאוֹת ו' מִשְׁמוֹ שֶׁל עֶשׂוֹ, וַיִּשְׂאֵר מִמֶּנּוּ עֵשׂ, הַרּוּמֹז עַל בִּיטוּלוֹ, בְּבַחֲזִינַת "כְּפִגְדַּי יִבְלוּ עֵשׂ יֵאֲכָלֶם'."

וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף, שֶׁהִנֵּה יְדוּעַ בְּחוֹכְמַת הַדְּקָדוּק שֶׁהָאוֹת ו' בְּרֵאשׁ הַתִּיבָה מְשַׁמֵּשׁת בְּדֶרֶךְ כָּלֶל כְּאוֹת הַחִיבוּר לְחַבֵּר בֵּין שְׁנֵי דְבָרִים. וְזֹאת, כְּפִי שְׁמַצִּינוּ בְּפִסּוּק הָרֵאשׁוֹן בַּתּוֹרָה (בְּרֵאשִׁית א', א'): "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ". הִנֵּה, ו' שֶׁל "וְאֶת הָאָרֶץ" הִיא ו' הַחִיבוּר, הַמְּחַבֵּר אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ שֶׁהַקַּב"ה בְּרָא.

וְלָכֵן נִמָּצָא לְפִי זֶה, שְׁכַאֲשֶׁר אִישׁ יִשְׂרָאֵל מְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה שֶׁל (וַיִּקְרָא יט', יח'): "וְאַהֲבַת לְרַעְךָ כְּמוֹךָ", וְהוּא מִתְחַבֵּר

בְּאַהֲבָה וְרַעוּת עִם אֶחָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הָרִי הוּא מִתְקַן אֶת הָאוֹת ו' בְּהִיּוֹתוֹ מִתְחַבֵּר עִם הַקְּדוּשָׁה. אֵךְ לְעוֹמֵת זֹאת, כְּאִשֶּׁר אִישׁ יִשְׂרָאֵל מִתְחַבֵּר חֲלִילָה עִם רִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, שׁוֹנְאֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, כִּי אִז הוּא פּוֹגֵם בְּאוֹת ו' הַחִיבוּר, שֶׁהָרִי הוּא מִתְחַבֵּר עִם מִי שְׁאִינוֹ רְאוּי לְהִתְחַבֵּר.

הֵנָּה כִּי כֵן יֵאִירוּ עֵינֵינוּ לְהִבִּין וּלְהַשְׁכִּיל כִּי שְׂרֵשׁ הַחַיּוֹת שֶׁל הָאוֹת ו' הַנִּמְצָאִים בְּשֵׁמוֹ שֶׁל עֵשׂוֹ, נּוֹבְעַ מֵהִתְחַבְּרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל עִם זֶרְעוֹ שֶׁל עֵשׂוֹ, דְּבַר שְׂגוּרִים לְפָנֵם בְּאוֹת ו' הַחִיבוּר.

וְצָרִיךְ לְדַעַת, שֶׁמִּפְנֵם זֶה מְקַבֵּל עֵשׂוֹ אֶת כּוּחוֹ וְאֶת חַיּוֹתוֹ, וְעַל-כֵּן צָרִיךְ לְהִבִּין שֶׁרַק עַל-יְדֵי הַתְּבַדְּלוֹת מֵהַגּוֹיִים וּמְחֻקּוֹתֵיהֶם, וְאַחֲדוּת וְרַעוּת בְּיִשְׂרָאֵל, נִצְלִיחַ לְהוֹצִיא מֵעֵשׂוֹ אֶת הָאוֹת ו', וְהוּא יִתְבַטֵּל בְּבַחֲיַנֵּת "הֵן כָּלֶם כְּפָגַד יָבְלוּ, עֵשׂ יֹאכְלֶם".

וּמִכַּאֲן יֵאִיר לָנוּ לְהִבִּין שֶׁהֵטַעַם שֶׁיַּעֲקֹב אָבִינוּ לָקַח אֶת הָאוֹת ו' מֵאַלְהֵיו הַנִּבְיָא כְּמִשְׁכּוֹן, כְּדִי שִׁיבּוֹא וְיוֹצִיא אֶת הָאוֹת ו' מִשְׁמוֹ שֶׁל עֵשׂוֹ. שְׂכּוֹן, זֶה תְּפִקִּידוֹ שֶׁל אֱלֹהֵיו הַנִּבְיָא לְהַכִּין אֶת יִשְׂרָאֵל לְקִרְאָת הַגְּאוּלָּה הַעֲתִידָה, עַל-יְדֵי שִׁירְבָה אֶת הַשְּׁלוֹם וְהַאֲחֻדוּת בְּיִשְׂרָאֵל, וְיִרְחִיק אוֹתָם מִחֻקּוֹת הַגּוֹיִים, כְּפִי שְׂכַתּוּב בְּנִבְיָא (מְלָאכִי ג', כג'): "הֵנָּה אֲנֹכִי שֹׁלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנִּבְיָא לְפָנָי בּוֹא יוֹם ה' הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא וְהַשִּׁיב לֵב אָבוֹת עַל בְּנֵים וְלֵב בְּנֵים עַל אָבוֹתָם".

וּבְרוּר הוּא שֶׁעַל-יְדֵי הַתְּבַדְּלוֹת מִן הַגּוֹיִים, וְאַהֲבָה וְהִתְחַבְּרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל בֵּין אָדָם לְחֵבְרוֹ, יִתְקַן אֱלֹהֵיו הַנִּבְיָא אֶת הַפָּגַם שֶׁיֵּשׁ בְּאוֹת ו' (שְׁנוֹצֵר כְּאִמּוֹר עַל-יְדֵי הַתְּחַבְּרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל עִם הַגּוֹיִים). וְעַל-יְדֵי תִיקוּן זֶה שֶׁל הָאוֹת ו', יוֹצִיא אֱלֹהֵיו אֶת הָאוֹת ו' מֵהֵשֵׁם עֵשׂוֹ, וְיִשְׁאַר מֵעֵשׂוֹ "עֵשׂ", וְעַל-יְדֵי כֵךְ תִּתְבַטֵּל חַיּוֹתוֹ שֶׁל עֵשׂוֹ, וְנִזְכָּה לְגְאוּלָּה הַעוֹלָמִית בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. (עַל פִּי "אוֹרֵה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרֵ"ק פִּינֶחֶס פְּרִידְמָן)

"וּבְנֵי יִצְהָר קָרַח וְנִפְגַּ וְזַכְרִי"

בְּסִפֵּר "חֲמֻדָּה גְנוּזָה" מְסוּפֵר, שֶׁפַּעַם אַחַת בְּעֶרְבַ שְׁבַת פְּרִשֶׁת "וְאַרְא" בָּאוּ סוֹחֲרִים לְהַרֵ"ק "הַחֻזָּה מְלוּבְלִין" זִיע"א, וְסִפְרוּ לוֹ, שֶׁמִּחְמַת הַקּוֹר הַנּוֹרָא שְׁשׁוֹרֵר, אֵין הֵם יְכוּלִים לְסַחֵר וּלְהַשְׁתַּפֵּר וּלְהִבִּיא לָחֵם לְבֵיתָם.

אָמַר לָהֶם הַרְבִּי: הָרִי מִן הַתּוֹרָה שֶׁבְּפִרְשֶׁת הַשְּׁבוּעַ יֵשׁ לִי יִשׁוּעָה עֲבוּרְכֶם! שֶׁהָרִי בְּפִרְשֶׁתְנוּ כְּתוּב: "וּבְנֵי יִצְהָר קָרַח וְנִפְגַּ וְזַכְרִי". "וּבְנֵי יִצְהָר" - אֵלוֹ הֵם יִשְׂרָאֵל שְׁמֵאִירִים וּמִצְהִירִים כְּפּוֹכְכֵים בְּעוֹלָם. "קָרַח" זֶה בַּעַת שִׁישׁ קָרַח, שֶׁלֶּג וּכְפּוֹר עַל-פְּנֵי הָאָרֶץ. אוֹלָם, "וְנִפְגַּ" זֶה וְנִמְס, דְּהֵינּוּ, שֶׁהַקָּרַח וְהַשְּׁלֶג יִתְפּוֹגַג מִיַּד וְיִהְיֶה נִמְס. "וְזַכְרִי" - שִׁיְהִיָּה זֶה לְזַכֵּר לְדוּרֵי דוּרוֹת, שֶׁבְּשָׁבוּעַ הַזֶּה לְעוֹלָם יִהְיֶה גֶשֶׁם וְשֶׁלֶג וּכְפּוֹר עַל-פְּנֵי הָאָרֶץ, אֵךְ מִיַּד לְאַחַר מִכּוֹן בְּאוֹתוֹ שְׁבוּעַ הוּא יִמָּס וְיִתְפּוֹגַג...

"שֹׁלַח אֶת עַמִּי"

כְּשֶׁהַעֲנִיק מְלָךְ אוֹסְטְרִיָּה שׁוֹיוֹן זְכוּיוֹת לְיִהוּדִים תּוֹשְׁבֵי מְדִינָתוֹ, שְׂרוּיִים הָיוּ כָּל הַיְהוּדִים בְּשִׁמְחָה גְדוֹלָה, מְרַנְנִים וּמְזַמְרִים וְחוֹגְגִים בְּכָל לַב, לְכַבּוֹד מְאוּרַע גְּדוֹל זֶה. בְּאוֹתָהּ שַׁעָה רָאוּ תַלְמִידָיו שֶׁל רַבֵּנוּ הַ"חֲתָם סוֹפֵר" זִיע"א, שֶׁרַבֵּם שְׂרוּי בְּעַצֵּב וּבְצַעַר גְּדוֹל עַד כְּדִי בְּכִיָּה. הַשְּׁתוּמָמוֹ תַלְמִידָיו וְשִׁאֲלוּהוּ: "הַכִּיֻּצַּד זֶה יוֹזִיל רַבֵּנוּ דְמַעוֹת, בְּשַׁעָה שֶׁהָעַם כָּלוּ שְׂמֵחִים?" "אֵין זֶה בְּשׁוֹרָה טוֹבָה" - אָמַר לָהֶם הַ"חֲתָם סוֹפֵר" - "אֲמַשׁוּל לָכֶם, בְּנִי, מְשָׁל, וְלֹא תִהְיוּ תְמַהִים עוֹד: לְאַחַד מִמְלַכֵי הָעַמִּים, מְלָךְ אֲדִיר וְחֹזֵק, הָיָה שֶׁר חָשׁוּב וְחָבִיב, שֶׁהַמְּלָךְ חָבָּו וְהוֹקִירוּ מְאֹד מְאֹד. לְיָמִים, חָטָא אוֹתוֹ הַשֵּׁר וְנִתְחַיֵּב מִיָּתָהּ. אֲלֹא שֶׁהַמְּלָךְ הָיָה בְּעַל לֵב רַחוּם וְחֲנוּן, וְהַחֲלִיט לְהַמִּיר לְאוֹתוֹ הַשֵּׁר אֶת עֲנֵשׁ הַמָּוֹת בְּמַאֲסָר לְזָמַן בְּלִתִּי מוּגְבָל. אִם זֹאת, הַבְּטִיחוּ הַמְּלָךְ, שֶׁבְּסוֹפּוֹ שֶׁל דְּבַר, בְּבוֹא הַזָּמַן, יוֹצִיאֻהוּ וְיִשְׁלַחוּהוּ לְחוּפְשִׁי.

וְכֵךְ נִשְׁלַח הַשֵּׁר לְבוֹר כְּלָאוּ, שֶׁהָיָה תָא אֲפֵל, חֲשׁוּף וּמְלֹא טַחֵב, וְהָיָה נִתּוֹן לְמַפְקֵד בֵּית סוֹהַר אַכְזָר וְרִשָּׁע. לְמַרוֹת זֹאת, לֹא אֲבָדָה תְּקוּוֹתוֹ שֶׁל הַשֵּׁר, שֶׁעוֹד יְבוֹא הַיּוֹם שֶׁבוּ יִשְׁלַחוּ הַמְּלָךְ לְחוּפְשִׁי. וְהֵנָּה, בְּאַחַד הַיָּמִים, שֶׁמַּע אוֹתוֹ הַשֵּׁר קוֹל שְׁאוֹן וְתִכּוּנָה רַבָּה מְסַבֵּב לְתָאוּ. שִׁמְחָתוֹ גְּדָלָה עַד מְאֹד, שְׂכּוֹן, סָבַר הוּא לְתוּמוֹ, שֶׁבָּאִים לְשַׁחֲרוּ לְחַרוֹת. אוֹלָם, מָה נִדְּהֵם הַשֵּׁר לְשִׁמוּעַ, שְׂאֲכֹן אֵלוֹ הֵם שְׁלוּחֵי הַמְּלָךְ, שֶׁבָּאוּ אֵלָיו בְּפִקּוּדֵת הַמְּלָךְ. אוֹלָם, הֵם לֹא בָּאוּ לְשַׁחֲרוּ, אֲלֹא רַק כְּדִי לְשַׁפֵּץ אֶת תָּאוּ וּלְנַקּוֹתוֹ, וּלְקַבּוּעַ חֲלוֹן שִׁיכְנִיס קֶצֶת אוֹר לְתָא הַחֲשׁוּף. בְּכִיָּה גְדוֹלָה הַתְּפַרְצָה מִפִּי שֶׁל הַשֵּׁר, בְּעוֹד הַשְּׁלוּחִים עוֹמְדִים וּמִשְׁתוּמָּמִים. "כָּלוּם אֵין אֶתָּה שְׂמֵחַ שְׂסוּף סוּף מְשַׁפְּצִים אֶת הַתָּא הָעֲלוּב שֶׁבוּ אֶתָּה שׁוֹכֵן?" שְׂאֵלוּ שְׁלוּחֵי הַמְּלָךְ. הַשִּׁיב לָהֶם הַשֵּׁר בְּכִיָּה: "דַּעוּ לָכֶם, שֶׁלְמַרוֹת שְׂאֲנִי יוֹשֵׁב כָּאֵן בְּמִצּוּקָה גְדוֹלָה וְנּוֹרָאָה, תְּקוּוֹתֵי הִיָּתָה תְּמִיד שְׁגִיעַ הַיּוֹם שֶׁבוּ הַמְּלָךְ יִשְׁחַרְרֵנִי לְחוּפְשִׁי. אוֹלָם עֲתָה, לְאַחַר שֶׁהַמְּלָךְ שֹׁלַח אֶתְכֶם לְשַׁפֵּץ אֶת בּוֹר כְּלָאֵי וּלְשַׁפֵּר אֶת תְּנָאֵי, אֲנִי חוֹשֵׁשׁ שֶׁנִּגְזַר עָלַי לְשַׁבֵּת עוֹד בְּבוֹר הַכְּלָא יָמִים רַבִּים...". "וְעֲתָה" - הַמְּשִׁיךְ הַ"חֲתָם סוֹפֵר" בְּדַבְּרוֹ - "הָאֵם אַתָּם עֹדִין מִתְּפַלְאִים, וְשׁוֹאֲלִים לְסִיבַת בְּכִיִּי? הַכִּיֻּצַּד לֹא אֲבָכָה, לְאַחַר שֶׁקְמוּ וְנִתְנוּ לָנוּ זְכוּיוֹת "אֲזַרְחוֹת" בְּגִלוֹת הַמְּרָה הַזֹּאת? מִי יוֹדַע עוֹד כְּמָה זָמַן נִגְזַר עָלֵינוּ עוֹד לְהִיּוֹת בְּ"כְלָא"?

נָא לְשַׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

שְׁבַת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וְשִׁמְתִי פֶדֶת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

על הכתוב: "וְשִׁמְתִי פֶדֶת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ", אומר רבנו בחיי, "וְשִׁמְתִי פֶדֶת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ... (כ"י) מַלְת 'פֶּדֶת' חֶסֶר ו', מִפְּנֵי שְׁגָאוֹת מִצָּרִים (היא) גְּאוּלָּה, שְׁאֲחָרֶיהָ (יְהִי) שְׁעָבוֹד. אֲבָל, (ה)גְּאוּלָּה הֶעֱתִידָהּ, אֵין שְׁעָבוֹד אַחֲרֶיהָ, כִּי אִם תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים. וְעַל-כֵּן תִּמְצָא בְּגְאוּלָּה הֶעֱתִידָהּ פֶּדוּת מֵלֹא ב-ו'. הוּא שְׁפָתוֹב (תְּהִילִים קי"א, ט'): 'פֶּדוּת שְׁלַח לְעַמּוֹ, צִוָּה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ'."

מִבִּיאֹר דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁל רַבְּנוּ בַּחֲיִי אָנוּ לְמֵדִים, שְׁכִינּוֹן שְׁגָאוֹת מִצָּרִים לֹא הֵיְתָה גְּאוּלָּת עוֹלָמִים (שְׁהָרִי, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, גָּלִינוּ מֵעַל אֲדַמְתָּנוּ בְּחֶרֶב בֵּית רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי), עַל-כֵּן כָּתוּב "פֶּדֶת" בְּכַתִּיב חֶסֶר (=בְּלִי הָאוֹת ו') – לְרִמּוֹז שְׁהַגְּאוּלָּה אֵינָה בְּשִׁלְמוֹת. אוֹלָם, עַל הַגְּאוּלָּה הֶעֱתִידָהּ כָּתוּב "פֶּדוּת" בְּכַתִּיב מֵלֹא (=עַם ו'). שְׁכֵן, תְּהִיָּה זֹאת גְּאוּלָּת עוֹלָמִים, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב "פֶּדוּת שְׁלַח לְעַמּוֹ צִוָּה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ'."

וְצָרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין עִמָּךְ עֲנִין זֶה. שְׁכֵן, מְדוּעַ הָאוֹת ו' חֲשׁוּבָה כָּל-כֶּף לְגְּאוּלָּה הֶעֱתִידָהּ? הַ"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת", הָאוֹמֵר, בְּשֵׁם סֵפֶר "הַפְּלִיאָה", שְׁלַעֲתִיד לְבוֹא יוֹצִיא אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא אֶת הָאוֹת ו' מִשְׁמוֹ שֶׁל עֲשׂו, וְיִשְׂאֵר מִעֲשׂו עֲשׂו. וְזֹאת, כְּפִי שְׁרׁוּמֹז הַכְּתוּב (יִשְׁעִיָּה נ', ט'): "הֵן כָּלָם כִּפְגַּד יָבְלוּ, עֲשׂו יֹאכְלֵם". וְאוֹלָם, אֶת אוֹתָהּ הָאוֹת ו' שִׁיּוֹצִיא אֱלֹהֵינוּ מִעֲשׂו הוּא יִמְסוֹר לְיַעֲקֹב אֲבִינוּ, וְשְׁמוֹ יְהִיָּה מֵלֹא – "יַעֲקֹב" – כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (וַיִּקְרָא כו', מ"ב): "וְזִכַּרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב'."

וְהַבִּיאֹר הוּא, כְּפִי שְׁפָתוֹב בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים, שְׁלֹכַל קְלִיפָה (=כַּח טוֹמְאָה) חֲיִבַת לְהִיּוֹת חִיּוֹת (=נִיצוּץ) מִצַּד הַקְּדוּשָׁה, הַמְּחִיָּה אוֹתָהּ (כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (נְחֻמִּיָּה ט', ו'): "וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת כָּלָם"). שְׁכֵן, לֹלֵא נִיצוּץ כְּזֶה, אֵין לְקְלִיפָה קִיּוֹם, וְהִיא תִּתְבַטֵּל מִן הָעוֹלָם. לָכֵן, כְּאֲשֶׁר מְגִיעַ הַזְּמַן שְׁעוֹלָה בְּרִצּוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ לְבַטֵּל אֶת הַקְּלִיפָה, מוֹצִיא הַקַּב"ה אֶת הַנִּיצוּץ הַקְּדוּשׁ שְׁמַחִיָּה אֶת הַקְּלִיפָה, וְהִיא מִתְבַטֵּלַת בִּיטוּל גְּמוּר כְּעַפְרָא דְאַרְעָא (=כְּעַפְרָא הָאֶרֶץ).

וּמַעֲתָה מְבוֹאֵר מְדוּעַ לְעִתִּיד לְבוֹא יוֹצִיא אֱלֹהֵינוּ אֶת הָאוֹת ו' מִקְלִיפַת עֲשׂו. שְׁכֵן, הָאוֹת ו' הִיא הַנִּיצוּץ הַקְּדוּשׁ הַנּוֹתֵן חִיּוֹת לְקְלִיפַת עֲשׂו. וְלָכֵן, כְּאֲשֶׁר יְגִיעַ הַזְּמַן שֶׁתִּתְבַטֵּל קְלִיפַת עֲשׂו, בְּמַהֲרָה בְּיַמִּינוּ, יְבוֹא אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא וְיוֹצִיא אֶת הָאוֹת ו' מִשְׁמוֹ שֶׁל עֲשׂו, וְיִשְׂאֵר מִמֶּנּוּ עֲשׂו, הָרוּמֹז עַל בִּיטוּלוֹ, בְּבַחֲיִנַת "כִּפְגַּד יָבְלוּ עֲשׂו יֹאכְלֵם".

אִם כֵּן, צָרִיכִים אָנוּ לְדַעַת, אֵיךְ אָנוּ, בְּנֵי יַעֲקֹב, מוֹצִיאִים אֶת הָאוֹת ו' מִשֵּׁם עֲשׂו, כְּדִי לְקַרֵּב אֶת הַגְּאוּלָּה? וְנִרְאֶה לְבֹאֵר עֲנִין זֶה עַל-פִּי הַכְּתוּב בְּגִמְרָא (גִּטִּין ס'): "אָמַר ר' יוֹחָנָן: לֹא פָּרַת הַקַּב"ה בְּרִית עִם יִשְׂרָאֵל, אֶלֶּא בְּשִׁבִיל דְּבָרִים שְׁבַע-פָּה, שְׁנֹאמְר: '...עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה פָּרַתִּי אֶתְךָ בְּרִית וְאֵת יִשְׂרָאֵל'."

וּבֹאֵר הַמַּהֲר"ל מִפְּרָאג, שְׁעִיקָר הַבְּרִית בֵּין הַקַּב"ה לְבֵין יִשְׂרָאֵל מִתְגַּלָּה בְּתוֹרָה שְׁבַע-פָּה. שְׁכֵן, הַקַּב"ה מִסֵּר לְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה כְּדִי שֶׁהֵם יִדְרְשׁוּ וְיִגְלוּ אֶת רִצּוֹן הַקַּב"ה, הָרִמּוֹז בְּכַתוּב בַּה. וְכָל מָה שִׁיִּשְׂרָאֵל עוֹסְקִים וּמִתְיַגְעִים בְּתוֹרָה שְׁבַע-פָּה הוּא כְּדִי לְבַרֵּר לְהַשִּׁיג וּלְהִבִּין, אֶת רִצּוֹן ה', יִתְבַּרֵּךְ שְׁמוֹ, רִצּוֹן שְׁטָמוֹן בְּתוֹרָה שְׁבַע-פָּה. כִּי רַק כֶּף מִתְגַּלִּית הַבְּרִית בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שְׁבַע-פָּה. שְׁכֵן, כֶּף הִיא דְּרָכּוֹ שֶׁל הַבֵּן הַנֶּאֱמָן, שְׁעָמַל וְיִגַּע לְהַשִּׁיג אֶת הַרִצּוֹן הָאֱמִיתִי שֶׁל אָבִיו, כְּדִי לְעַשׂוֹת לוֹ נַחַת-רוּחַ.

וְהֵנָּה, יְדוּעַ שֶׁהָאוֹת ו' רוּמֹזַת עַל הַתּוֹרָה שְׁבַע-פָּה, הַכּוֹלֶלֶת ו' סִדְרִים. עַל-כֵּן, כְּאֲשֶׁר אָנוּ עֹמְלִים בְּתוֹרָה שְׁבַע-פָּה, שֶׁהִיא כְּאִמּוֹר בְּבַחֲיִנַת הָאוֹת ו', הֵנָּה, עַל-יְדֵי כֶּף אָנוּ זוֹכִים לְהוֹצִיא אֶת הָאוֹת ו', שֶׁהִיא הַחִיּוֹת שֶׁל הַקְּדוּשָׁה, מִעֲשׂו וּמִזְרָעוֹ.

וְזֶה מָה שְׁכַתוּב: "וְהִיָּה כְּאֲשֶׁר יָרִים מִשֵּׁה יְדוֹ וְגִבֵּר יִשְׂרָאֵל וְכֹאשֶׁר יִנִּיחַ יְדוֹ וְגִבֵּר עַמְלֶךְ". שֶׁהֵנָּה, יְדוּעַ מָה שְׁאֲמָרוּ חו"ל, שְׁבַכָּל תְּלַמִּיד חֲכָם יֵשׁ נִיצוּץ מִמִּשֵּׁה רַבְּנוּ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם. וְזֹאת, כְּמוֹ שְׁמִצִּינוּ בְּגִמְרָא, שְׁהָאֲמוֹרָאִים נִהְגוּ לֹמַר זֶה לְזֶה בְּשֵׁם מִשֵּׁה, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (שַׁבָּת ק"א, סָפָה ל"ט, בִּיצָה ל"ח): "מִשֵּׁה, שְׁפִיר קְאָמְרַת" (=מִשֵּׁה, טוֹבִים דְּבָרֶיךָ).

וְלָכֵן, "כְּאֲשֶׁר יָרִים מִשֵּׁה יְדוֹ" (שֶׁהִיָּד רוּמֹזַת לְאוֹת ו', שֶׁהִיא הַתּוֹרָה שְׁבַע-פָּה) – כְּאֲשֶׁר הַתְּלַמִּיד הַחֲכָם מֵרִים

את ידו בפלפולה של תורה שבעל-פה – אז "וגבר ישראל". שהרי, על-ידי זה הם מחלישים את כח עשו וזרעו. ואולם "כאשר יניח ידו" – כאשר אין תלמידי חכמים עוסקים בפלפולה של תורה שבעל-פה, יש, חס וחלילה, לסטרא אחרא כח להילחם עם הקדושה – ואז "וגבר עמלק", חס וחלילה.

וזהו שכתוב בפרשתנו: "ושמתי פדת בין עמי ובין עמך" – 'פדת', חסר ו', כלומר שאין הפדות בשלימות, שהרי יש אחריה גלות. וכל-כך למה? אלא כי עדין חסרה לנו האות ו', שהיא התורה שבעל-פה, שבעונותינו הרבים נפלה בתוך הטומאה (=בשמו של עשו). אולם, מסיים הכתוב: "למחר יהיה האת הזה". כלומר, "מחר", בגאולה העתידה "יהיה האת הזה" (האות ו'). ולזאת נגיע, על-ידי שנעסוק ונפליפל בתורה שבעל-פה, שהיא בבחינת האות ו', ובזכותה תצא האות ו' מעשו ותחזור לקדושה, אל יעקוב.

וכמו שלמדנו במדרש (ויקרא רבה ו', ג'): "אין כל הגלויות הללו מתכנסות אלא בזכות משניות... (כפי שכתוב) 'כי יתנו בגוים עתה אקבצם'" (הושע ח, י'). ופרש ה"מתנות כהונה", כי 'יתנו' הוא מלשון משנה (בארמית). ולכן "כי יתנו" – כאשר יתנו/יעסקו בתורה שבעל-פה, יתקיים "עתה אקבצם" – הקב"ה יקבץ את כל ישראל ויגאלם. ועל-כך אומר הנביא ישעיה (ישעיה א', כז): "ואשיבה שפטיך כבראשנה ויעציד כבתחלה... ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה" – דעו לכם, אומר הנביא לישראל, הגאולה תבוא בזכות "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה" – בזכות התורה שבעל-פה. שכן, "ציון במשפט תפדה" בגמטריה "תלמוד ירושלמי". ואילו "ושביה בצדקה" בגמטריה "תלמוד בבלי", ובזכות אלו תבוא הגאולה העתידה, במהרה בימינו, אמן.

"וידבר אלהים (מידת הדין) אל משה ויאמר אליו אני ה' (מידת הרחמים)"

על הכתוב בפרשתנו, "וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה'", כתוב במדרש רבה (ו', ב'): "אמר לו הקב"ה (למשה): אני הכתבתי עליך שאתה ענו, ואתה מקפיד על דברי חייך (=לשון שבועה), יש לך לידע (=לדעת), שנאמר (קהלת ז'): 'טוב אחרית דבר מראשיתו'. וצריכים אנו להבין, מה רצה הקב"ה לרמוז למשה בפסוק "טוב אחרית דבר מראשיתו"?

בספר הקדוש "ייטב לב" מובא על-כך פירוש נפלא בדרך הרמז, בשם מחותנו הרה"ק רבי אליעזר מדיז'קוב זיע"א, בנו של הרה"ק מראפשיץ זיע"א, על-פי מה שמבואר בדברי האריז"ל הקדוש (שער הכונות פסח דרוש ב'), שפדי להמתיק את שם "אלהים", שפידוע רומז על מידת הדין, צריכים אנו להחליף את האותיות של "אלהים" באותיות שלפניהם, ועל-ידי כך נקבל את השם "אנדטם". כיצד? לפני אות א' של "אלהים" אין שום אות, לכן האות א' נשארת במקומה. לפני האות ל', משם "אלהים", יש לנו את האות כ'. לפני האות ה' יש לנו את האות ד'. לפני האות ו' יש לנו את האות ט', ולבסוף לפני האות ס' הסתומה, יש לנו את האות מ' הפשוטה, ומאחר והיא בסוף התיבה, היא חוזרת להיות ס' סתומה, וכך קבלנו את השם "אנדטם", הממתיק את הדין.

וזהו שרמז הקב"ה למשה רבנו: "וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה'". אפילו ששולט חס וחלילה הדין מהשם "אלהים" על ישראל, הנה "אני ה'" – דהינו, אפשר להפוך את הדין לרחמים. ובא המדרש לפרש איך אפשר להפוך את הדין לרחמים? "חייך יש לך לידע (=לדעת), שנאמר (קהלת ז'): 'טוב אחרית דבר מראשיתו'. כלומר אחרית דבר הוא שם "אלהים", שנמתק ונהפך לטוב מראשיתו, מהאותיות מראשיתו (=מלפני השם "אלהים"), שהן אותיות "אנדטם". והוסיף דבר פלא, כי אכן כי טוב אחרית דבר מראשיתו – הוא ראשי תיבות "אנדטם".

(משלי כב, טו) "טוב עין יברך" אל תקרי 'יברך', אלא יברך

מסופר: פעם אמר אברך אחד להגה"ק רבי שלמה זלמן אויערבאך זיע"א, שביום חמישי הקרוב לא יגיע לשיבה, כי הקב"ה עזר לו והוא אמור לעבור לדירה גדולה יותר, לרוחתם של בני משפחתו הגדולה. לאחר מספר ימים פנה רבי שלמה זלמן ליהודי, ואמר שברצונו לבוא לבקר בדירתו החדשה. האברך הופתע מהבקשה, ופמובן שקבל זאת בשמחה ובהתרגשות. כשנכנס רבי שלמה זלמן לדירה, ערך סיור בכל הדירה, התעכב בכל חדר וחדר, ואמר בהתפעלות: "אח...איזה בית יפה, איזה חדר יפה". גם למטבח נכנס, והביע את התפעלותו בקול רם, אך לא הסתפק בכך וגם לחדר האמבטיה הציץ והביע את סיפוקו. לפני צאתו ברח הרב בלבביות את היהודי בעל הדירה, שיזכה ליישוב טוב, מתוך בריאות, נחת והרחבת הדעת. האברך, שהיה נפעם מכל הביקור, לא יכול היה להתאפק יותר, ושאל את רבו: "ילמדנו רבנו, מה כל הרעש והטרחה שטרח בביקור? ויותר מכך, מה היה הענין לבקר בכל פינה בבית, ולהביע את התפעלותו?". השיב רבי שלמה זלמן במתק שפתי: "תלמידי היקר, כאשר ספרת לי שאתה עובר לדירה גדולה יותר, חששתי שמא יקנאו בך אלה שאין ביכולתם לרכוש דירה כזאת, ולכן עלולה, חלילה, לפגוע בך עין הרע, רחמנא ליצלן. לכן החלטתי לעלות לביתך ולהכניס עין טובה בכל פינה בבית, כדי שחס וחלילה לא תפגע שם עין הרע של האנשים. שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!